

АЛЕКСАНДРА НОВАКОВ

ВЕЛИКА ХОЧА, МИХОЉДАН 2022.

Ваше преосвештенство, часни оци, даме и господо, срећна Вам слава драги Хочани, срећна ти слава Метохијо! На многаја љета!

Промишљу, чудом и милошћу Божјом, Велика Хоча је опстала, да живи и пркоси као зрно слободе у окупираној Метохији. Нису одолели градови, нису опстала ни насеља етнички српска, али она јесте. Да ли зато што је Велика и зато што је Господ намислио да том величином опаше њене витезове, све вас пред којима данас стојимо и словимо, трудећи се да наше речи опишу осећаје срца и душе. Трудећи се да признамо како је Хоча данас симбол нашег истрајавања.

Хоча је једна од најстаријих Немањихких насеља, од помињања у оснивачкој повељи датој Хиландару. У континуитету од 12. века па до пропасти српске државе и турске владавине, до сеоба, прве и друге, којима су Хочани одолели, до разорне Велике источне кризе (када су поднели велики терет), преко Великог рата и оног другог исто тако застрашујућег, преко антисрпског комунистичког борбеног атеизма, до голготе 1999. и Мартовског погрома, ово насеље траје, као хришћанско и српско. Не треба се ни питати како је то могуће, јер одговоре знамо: храброст, вера у Бога, светиње, причест и Свети Киријак Отшелник.

Ако се вратимо само век уназад и сетимо се знаменитих великохочанских неустрашивих породица: Маниташевића, Михаиловића, Зивгаревића, Ораховчана Симића и Дедића, из села Оптеруше породице Банзић и дивећи се њиховим подвизима, јасно нам је да се храброст генима преноси. О њиховим јунаштвима оставио је траг и ректор Призренске богословије Петар Костић:

У Великој Хочи је увек било врло паметних и јуначких првака и потпуној слози, зато смо то село и назвали Мала Црна Гора, на њега су завидним оком гледале околне арнаутске потурице.

Да ли је данас другачије?

Становништво се дичи виноградарством јер благодат која јој је својствена више него другима, потиче још из римског периода, те преко немањићког доба, до данас.

Знамо да вино у хришћанству представља симбол крви, здравља и живота, док се у божанској литургији, захваљујући најважнијој Светој тајни евхаристије, претвара у Христову крв, чинећи заједно са хлебом најсветије дарове.

Свети краљ, Стефан Дечански, чију седамстоту годину од крунисања ове године прослављамо, молитвама својим штити род свој и надалеко у свету познате дечанске винограде са виницом која снабдева манастир вином које се користи, с једне стране за свето причешће, а са друге за гостољубље Авраамово. Са овог тла вино је, дакле, текло виноводима до Призрена, а могуће је да је неки крак доспео и до самих Дечана.

Стога можемо слободно закључити да је она, не само метохијски него и свесрпски крчаг из кога у изобиљу тече Живот вечни. И нека Срби до вечности пију са тога извора.

С друге стране, Хоча је окружена светињама и по њима позната. Називају је и Метохијском Светом Гором, јер се у њој налази 13 цркава и црквшта, распоређених свуда унаоколо. То је само по себи феномен за једно тако мало село. Побожност, дубоко усађена у душама ових људи, огледа се у прослави свих тринаест слава. Славе побожно окупљајући се око светиња, узносећи им молитве, колач и жито.

Заправо, читав ваш живот одвија се под мајчинским окриљем Цркве. Ви, вредни људи, не само да сами живите богобојажљиво већ и своју децу тако васпитавате. У то сам се и сама уверила када су деца из Велике Хоче и Ораховца, пре извесног времена, боравили у Новом Саду као гости Матице српске и Фондације „Симонида”. Том приликом, били су на пријему у Градској кући, био је петак, за њих је приређена закуска, богата, али и мрсна. Деца, засигурно гладна, нису ни пришла, рекла су да они петком посте. Прећутали су гласно да је разапети Христос њихова основна жал, а домаћини видно изненађени, научили су хришћанску лекцију од подримске деце.

С друге стране, за век и по, десетине и десетине Хочана и других Подримаца се школовало у Призренској богословији, били су угледни свештеници и учитељи.

Данас у Хочи морам да поменем и Владика Атанасија (Јевтића). Сигурна сам да ни Хочани, а ни српска јавност, није заборавила.

вила његов боравак у Хочи тог 17. јула 1998, када су киднаповани монаси из манастира Светих Врача, као и мушко становништво Ретимља и Зочишта. Владика је својом речју и утехом помогао да овдашњи народ осети да није сам.

Његова друга посета Великој Хочи била је пресудна за опстанак Срба уопште. Након Кумановског споразума и повлачења војске, полиције, српске државе и народа из Метохије, у ту исту Метохију је дошао, ваљда као сам Божји изасланик, 12. јула 1999. и служио вечерњу службу, а сутрадан и Свету литургију. Народ се осоколио, прорадила је у њима (за време комунизма успавана вековна храброст и одважност) и одлучили су да остану. Један од мештана, данас угледни виноградар, рекао је:

Благодарећи жртви, одважности, благословима и молитвама овог Светог човека, Владике нашег Атанасија, српски народ је остао и опстао у Великој Хочи.

Захваљујући Српској православној цркви, уопште Срби у Метохији су опстали, као и некада, под Турцима и сада је Црква једина узданица.

Потпуно у Гету Великохочани живе с породицама, задржали су аутентичну архитектуру, обичаје, говор. Одржала се здрава породица, права подримска. Као таква, са 13 цркава и црквиштима, са Кулом Лазара Кујунџића, вредним и веселим народом, ова средина је почела магично да привлачи песнике, писце, уметнике. Хоча живи и не само у михољданским данима већ се догађаји смењују.

Када би се правио биографски лексикон знаменитих личности, тј. посетилаца, путописаца и уједно највећих љубитеља великохочанског неба, једно од првих имена, с правом, било би име Петера Хандкеа. Какав би пут нобеловца био да у Великој Хочи Срби нису опстали. Тај сегмент његовог живота, дружење са Хочанима је и те како оставило трага у његовој души, да би се потом испољило и кроз његова дела.

Низу знаменитих Хочана припало би и име уметничког фотографа Дарка Дозета, који долази у Хочу и прави неке од својих најуспелијих фотографија из циклуса *Корени душе*. Корен свих српских душа и јесте Метохија. Враћамо се у прошлост, дописујемо Зографа Лонгина, који је баш овде 1577. године насликао три иконе: Христа Сведржитеља, Богородицу Одигитрију и Св. Николу. Помишљамо и на војводу Лазара Кујунџића, који је у Хочи јуначки завршио свој живот. Дописаћемо и име Јована Михаиловића, учитеља, националног радника, начелника министарства, који је откупио Кулу где су положени Лазар Кујунџић и његова сабраћа.

Низ би се наставио и именован Матије Бећковића, али и проте Миленка, који је са својим Хочанима читав радни век провео и остао нам у најлепшем сећању.

Знамо да се данашњи дан тако лепо и живо прославља на неки начин као одбрана од самоће. Сабрали су се Подримци, расељени по васељени. И уистину јесте дивно што смо се данас окупили овде, но, за ово својеврсно православно острвце, потребно је учинити много више. Треба помоћи да се опстане и убудуће, да се не расељава, да и овде, као у Грачаници, буде наталитет највећи у Европи. Српство треба да се сабере око Велике Хоче и да се од овог места учини рајско овоземаљско насеље где ће пожелети свако, не само да дође на дан него и да баш овде, са свима вама, нововековним јунацима, дочека сваку следећу одбрану, сваку наредну победу и тако све до Другог доласка Онога који је и Хочу, и Метохију, и све вас створио да побеђујете, да се славом и овога и онога света овенчавате.

Да се потрудимо, браћо и сестре, онолико колико је до сваког од нас. Појединачно, али и здружени. Тако Косовскометохијски одбор Матице српске чини и чиниће све што је могуће да следи завете Патријарха Павла да свако од нас учини онолико колико до њега стоји. А оно што не можемо ми, као људи, учиниће Он – Свемогући Бог.

И да завршим речима нашег Епископа Теодосија, изреченим у Матици српској:

И ако нам и узму све, не могу нам узети наше прегалаштво, труд и напор...

Треба истрајати, треба опстати, упркос свему!

Метохију носим у срцу као део себе. Можда моја нога припада неком другом тлу, али душа не мења постојбину, ни дом, ни огњиште. Од Хоче, од Ораховца и Призрена се ионако и не може никада отићи. Осим ако човек оде сам од себе и од Бога.

Зато, браћо и сестре, остајте овде, јер вас сунце туђега неба неће грејати као што ово греје баш зато што славите Светог Киријака, крупног и снажног као ваша воља и љубав а на славу и спасење читавог рода српскога.

Нека је на здравље и на спасење овај и сваки наредни Михољдан!

(Беседа одржана 12. октобра 2022. године у Великој Хочи поводом Михољданских свечаности)